

Vlaams
Parlement

stuk **1472** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 3 februari 2012 (2011-2012)

Ontwerp van decreet

tot bekrachtiging van het besluit
van de Vlaamse Regering van 20 januari 2012
tot aanpassing van de eindtermen
voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming
van het studiegebied algemene vorming
van het secundair volwassenenonderwijs

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	9
Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering	13
Advies van de Raad van State over het voorontwerp van decreet en het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering	39
Ontwerp van decreet	47
Bijlage: Besluit van de Vlaamse Regering.....	51

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Algemeen

De opleiding Aanvullende Algemene Vorming maakt deel uit van het studiegebied Algemene Vorming van het secundair volwassenenonderwijs. Dat studiegebied overkoepelt alle algemeen vormende opleidingen en moet ten minste de opleiding Aanvullende Algemene Vorming omvatten. De opleidingen van dit studiegebied worden ook opleidingen van het tweedekansonderwijs genoemd. Deze opleidingen aangeboden in centra voor volwassenenonderwijs leiden, al dan niet in combinatie met een beroepsgerichte opleiding, tot een volwaardig diploma secundair onderwijs.

Artikel 12, §1, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs bepaalt voor welke opleidingen er eindtermen gelden: voor de opleidingen van het studiegebied Algemene Vorming in het secundair volwassenenonderwijs en voor de opleidingen van de leergebieden in de basiseducatie. De eindtermen voor het secundair volwassenenonderwijs worden vastgelegd per opleiding. Volgens artikel 11, §2, gelden voor de opleidingen van het studiegebied Algemene Vorming van het secundair volwassenenonderwijs dezelfde eindtermen of specifieke eindtermen als voor de overeenkomstige studierichtingen in het voltijds secundair onderwijs. De opleiding Aanvullende Algemene Vorming biedt de basisvorming aan die in combinatie met bepaalde beroepsgerichte opleidingen uit het volwassenenonderwijs tot een diploma secundair onderwijs leidt. Deze opleiding bestaat niet in het voltijds secundair onderwijs, waar er in tegenstelling tot het volwassenenonderwijs een indeling in graden en een onderscheid tussen tso (technisch secundair onderwijs) en bso (beroepssecundair onderwijs) is.

Voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming kunnen dus geen eindtermen als voor overeenkomstige studierichtingen van het voltijds secundair onderwijs gelden. Daarom werd gebruikgemaakt van de mogelijkheid die artikel 11, §5, van het decreet van 15 juni betreffende het volwassenenonderwijs aan de Vlaamse Regering biedt om op basis van de eigenheid van het volwassenenonderwijs bepaalde eindtermen te schrappen of aan te passen. De schrappingen of aanpassingen moeten door het Vlaams Parlement bekrachtigd worden en hebben uitwerking vanaf de datum die het bekrachtigingsdecreet aangeeft. In artikel 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2012 tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs wordt bepaald dat, gelet op de eigenheid van het volwassenenonderwijs, de eindtermen van de tweede en de derde graad van het tso en bso van het voltijds secundair onderwijs worden vervangen door de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming die in de bijlage bij dit besluit zijn opgenomen.

2. Motivering voor de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming

Met het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs is het onderscheid tussen bso en tso en de indeling in de tweede en de derde graad verlaten en is er voor de basisvorming in één opleiding Aanvullende Algemene Vorming voorzien. Daarom worden voor deze opleiding de eindtermen van het tso en bso van het voltijds secundair onderwijs vervangen door een nieuw geheel van aangepaste eindtermen. Deze eindtermen vormen de basis voor alle modules van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming. Waar de cursist de keuze heeft voor modules met een bredere invulling zijn de eindtermen er altijd in vervat. De eindtermen zijn geformuleerd op het te behalen eindniveau. Ze zijn gelijkwaardig met wat de eindtermen van de 2e en 3e graad van het leerplichtonderwijs samen beogen.

Het voorstel tot aangepaste eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming is ontwikkeld uitgaande van de kernvraag wat een cursist als minimum aan basisvorming moet bereiken voor een diploma secundair onderwijs. Op basis hiervan werden eindtermen geformuleerd die rekening houden met de eigenheid van het volwassenenonderwijs. De eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming zijn gebaseerd op verschillende erkende referentiekaders, onder meer de Europese kerncompetenties en de eindtermen van het bso en tso. Ze beogen een basisvorming op het vlak van persoonlijke ontwikkeling, maatschappelijke participatie en levenslang leren.

De eindtermen van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming zijn niet dezelfde als die van het leerplichtonderwijs maar de eindtermen van bso en tso vormden hiervoor wel een belangrijk referentiekader. Rekening houdend met enerzijds de eigenheid van het volwassenenonderwijs en anderzijds met nieuwe inzichten en maatschappelijke evoluties werden bij de ontwikkeling de volgende referentiekaders gehanteerd.

Het leerplichtonderwijs

Voor de vakgebonden eindtermen werden de vigerende en de geactualiseerde eindtermen die ingegaan zijn vanaf 1 september 2010 voor natuurwetenschappen, moderne vreemde talen en Nederlandse taalbeschouwing als referentiekader gehanteerd.

Voor de geactualiseerde vakoverschrijdende eindtermen van het leerplichtonderwijs die ingegaan zijn vanaf 1 september 2010 en in het leerplichtonderwijs deel uitmaken van het opvoedingsproces, is nagegaan welke vakoverschrijdende eindtermen een noodzakelijke en minimale voorwaarde vormen voor een diploma secundair onderwijs. Deze werden dan als eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming opgenomen.

De Europese kerncompetenties

In de 21e eeuw is een leven lang leren van groot belang. In 2005 namen het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie een aanbeveling inzake kerncompetenties voor levenslang leven aan. Volgens de tekst bij de aanbeveling zijn kerncompetenties “die competenties die elk individu nodig heeft voor zijn zelfontplooiing en ontwikkeling, actief burgerschap, sociale integratie en zijn werk. Aan het eind van de initiële onderwijs- en opleidingstrajecten zouden jongeren hun kerncompetenties op een zodanig peil moeten hebben gebracht dat zij toegerust zijn voor het leven als volwassene. Deze kerncompetenties moeten in het kader van levenslang leren verder ontwikkeld en op peil en actueel gehouden worden.”.

Deze kerncompetenties zijn:

1. communicatie in de moedertaal;
2. communicatie in vreemde talen;
3. wiskundige competentie en basiscompetenties op het gebied van exacte wetenschappen en technologie;
4. digitale competenties;
5. leercompetentie;
6. interpersoonlijke, interculturele, sociale en civieke competenties;
7. ondernemerschap;
8. cultureel bewustzijn.

De Vlaamse kwalificatiestructuur

De eindtermen van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming houden rekening met de descriptorelementen van de Vlaamse kwalificatiestructuur (decreet van 30 april 2009 betreffende de kwalificatiestructuur).

3. Uitgangspunten per inhoudelijke pijler

Moderne vreemde talen

- Het belang van meerdere talen te kennen neemt toe naarmate de samenleving meer multicultureel wordt en naarmate landen geconfronteerd worden met de nevenverschijnselen van de globalisering;
- de eindtermen uit deze pijler moeten de cursisten in staat stellen hun eigen wensen uit te drukken in functioneel, alledaags Engels of Frans en tegemoetkomen aan wat de maatschappij als een strikt taalvaardigheidsminimum – redzaamheid – vereist;
- het onderwijs moderne vreemde talen is in essentie gericht op het verwerven van taalvaardigheid. Het einddoel is cursisten vlot te leren communiceren. Het hoofddoel is dus niet wat cursisten over taal weten, maar wat ze ermee kunnen doen.

Wiskunde

In de modules wiskunde als geheel, maken de cursisten zich belangrijke wiskundige concepten, begrippen en vaardigheden eigen. In onze technologisch georiënteerde maatschappij is het voor iedereen belangrijk een basiskennis wiskunde te hebben. Het betreft zowel praktische, bruikbare wiskunde als de mogelijkheid tot abstracter en algoritmisch denken. Aanvullende Algemene Vorming biedt daartoe een basisprogramma voor alle opleidingen. Het is dan ook duidelijk dat de nadruk niet gelegd wordt op het abstracte. Integendeel, er wordt telkens vertrokken van concrete situaties. Meer nog, de keuze voor de onderwerpen wordt grotendeels bepaald door de leefwereld en interesse van de cursisten. Het kan gaan om voorbeelden uit wiskunde, maar ook om voorbeelden uit andere vakgebieden.

Informatie- en communicatietechnologie

De alomtegenwoordigheid van ICT in de samenleving is een voldoende reden voor het onderwijs om op ICT in te zetten. Burgers leven in een ICT-rijke wereld en het buitensluiten van ICT zou een wig drijven tussen levenslang leren en de samenleving. Het gaat hier over de vertrouwde met en het kritische gebruik van technologieën van de informatiemaatschappij voor het werk, in de vrije tijd en voor communicatie.

Wetenschappen

Op de eerste plaats gaat het om een basis aan wetenschappelijke geletterdheid voor alle volwassenen die het diploma secundair onderwijs willen halen. Deze wetenschappelijke geletterdheid moet hen enerzijds toelaten om toepassingen van natuurwetenschappen in de samenleving te herkennen en om bij te dragen tot oordeelsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken die met natuurwetenschappelijke toepassingen verband houden. Anderzijds worden kennis, vaardigheden en attitudes aangeboden die zinvol zijn voor de kwaliteit van het persoonlijk leven.

Maatschappij, cultuur en organisatie en samenwerking

De eindtermen binnen deze pijlers focussen op essentiële vaardigheden op het vlak van autonoom denken en handelen, communicatie en samenwerking, positief zelfbeeld en veerkracht, sociaal functioneren, exploratie, initiatief en creativiteit, actief burgerschap en sociale integratie. Ze moeten in de eerste plaats een antwoord bieden op de vraag welke capaciteiten elke burger in Vlaanderen minimaal nodig heeft om actief aan de multiculturele democratische samenleving te kunnen participeren en om een persoonlijk leven uit te bouwen.

Nederlands

Bij het ontwikkelen van de eindtermen Nederlands is rekening gehouden met de praktijk van het onderwijs Nederlands in de centra in Vlaanderen en met een geëvolueerde visie op taal en taalonderwijs die grosso modo parallel loopt met de visie op en de uitwerking van de eind-

termen moderne vreemde talen. Het hoofddoel is niet wat cursisten over taal weten, maar wat ze ermee kunnen doen. Het accent ligt dus op communicativiteit en conceptualisering: cursisten leren taal gebruiken met verschillende functies en in diverse communicatiesituaties; ter verbetering van hun taalvaardigheid reflecteren ze daarbij over hun eigen en andermans taalgebruik.

4. Wijziging van het decreet tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming

In april 2007 bekrachtigde het Vlaams Parlement de schrapping en aanpassing van de eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming. Samen met de eindtermen van de analoge opleidingen van het leerplichtonderwijs vormen deze aangepaste eindtermen sinds 1 september 2007 het referentiekader voor alle opleidingen van het studiegebied Algemene Vorming, inclusief de opleidingen Algemene Vorming BSO3, Algemene Vorming TSO2 en Algemene Vorming TSO3, die vervangen worden door de opleiding Aanvullende Algemene Vorming. Omdat er voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming een geheel nieuwe set eindtermen werd ontwikkeld, is het nodig om deze opleiding uit te sluiten van alle eerder aangepaste eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming.

Deze uitsluiting is voorzien in artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2012 tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs. In het voorliggende ontwerp van decreet is de bekrachtiging van dit gehele besluit voorzien. Hierdoor wordt zowel de vastlegging van de aangepaste eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming gevat als de uitsluiting van deze opleiding van de aangepaste eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming tweede en derde graad die in het besluit van de Vlaamse Regering van 26 januari 2007 betreffende de modulaire structuur van het secundair onderwijs voor sociale promotie voor het studiegebied Algemene vorming werden vastgelegd en in het decreet van 27 april 2007 bekrachtigd werden.

Als gevolg van de uitsluiting van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van de aangepaste eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming dient ook het opschrift van het decreet van 27 april 2007 tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van eindtermen voor het studiegebied Algemene vorming van het secundair onderwijs voor sociale promotie gewijzigd te worden.

5. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Dit artikel voorziet in de bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering dat enerzijds de aangepaste eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming vastlegt en anderzijds deze opleiding uitsluit van de in 2007 vastgelegde aangepaste eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming.

Artikel 3

Dit artikel betreft de wijziging van het opschrift van het decreet van 27 april 2007 tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van eindtermen voor het studiegebied Algemene vorming van het secundair onderwijs voor sociale promotie als gevolg van de uitsluiting van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van de eerder bekrachtigde aangepaste eindtermen voor het studiegebied Algemene Vorming.

Artikel 4

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Voor de minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding

Ingrid LIETEN

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel,

Pascal SMET

VOORONTWERP VAN DECREET

**Voorontwerp van decreet
tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot de
schrapping en de aanpassing van de eindtermen
voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied
algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs**

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs wordt bekrachtigd.

Art. 3. Het opschrift van het decreet van 27 april 2007 tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van eindtermen voor het studiegebied Algemene vorming van het secundair onderwijs voor sociale promotie wordt vervangen door wat volgt: “decreet tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor het studiegebied algemene vorming, met uitzondering van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming, van het secundair volwassenenonderwijs”.

Art. 4. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2012.

Brussel, ...

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel,

Pascal SMET

ONTWERP VAN BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING

Besluit van de Vlaamse Regering tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Gelet op het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, artikel 11, §5, gewijzigd bij het decreet van 8 mei 2009;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 23 maart 2011;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

Artikel 1. Conform artikel 11, §5 van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en gelet op de eigenheid van het volwassenenonderwijs, worden alle eindtermen bso en tso van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs geschrapt en vervangen door de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs die zijn opgenomen in bijlage 1, die bij dit besluit is gevoegd.

Art. 2. In artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 januari 2007 betreffende de modulaire structuur van het secundair onderwijs voor sociale promotie voor het studiegebied Algemene Vorming worden tussen de woorden “derde graad” en het woord “opgenomen” de woorden “met uitzondering van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming” ingevoegd.

Art. 3. Conform artikel 11, §5 van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs treedt dit besluit in werking op de datum die wordt vastgesteld in het decreet tot bekrachtiging van dit besluit.

Art. 4. De Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel,

Pascal SMET

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

Conform artikel 11, § 5, van het decreet 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en gelet op de eigenheid van het volwassenenonderwijs, worden voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs alle eindtermen bso en tso van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs geschrapt en vervangen door de volgende eindtermen:

1.1 Moderne vreemde talen

	LUISTEREN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • vrij concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • vertrouwd
	Taalgebruikssituatie • met visuele ondersteuning
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen en eenvoudig samengestelde zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • heldere uitspraak • zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • standaardtaal
	Tempo en vlotheid • rustig tempo
	Woordenschat en taalvariëteit • overwegend frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal, ook met minimale afwijkingen • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 001	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 002	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 003	relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 004	de gedachtegang volgen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.
ET AAV MVT	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen:

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

005	• zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; • zeggen dat hij iets niet begrijpt en vragen wat iets betekent; • gebruikmaken van aangeboden beeldmateriaal en context; • vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen, iets aan te wijzen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden.
	LEZEN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • vrij concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • ook onderwerpen van meer algemene aard • vertrouwd
	Taalgebruikssituatie • met visuele ondersteuning
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen en eenvoudig samengestelde zinnen • vrij korte teksten
	Woordenschat en taalvariëteit • overwegend frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 006	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 007	relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 008	de gedachtegang volgen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.
ET AAV MVT 009	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; • onduidelijke passages herlezen; • het leesdoel bepalen; • een eenvoudig woordenboek of een woordenlijst raadplegen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; • de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; • gebruikmaken van aangeboden ondersteunend visueel materiaal en van lay-out.
	SPREKEN
	In teksten met de volgende kenmerken

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

	Onderwerp • concreet • vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • uitspraak die het begrip niet in de weg staat
	Tempo en vlotheid ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen
	Woordenschat en taalvariëteit • frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 010	vooraf bekende informatie meedelen in de vorm van een informatieve tekst;
ET AAV MVT 011	een voorbereide uiteenzetting houden over een bekend onderwerp in de vorm van een informatieve tekst.
ET AAV MVT 012	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • een spreekplan opstellen.
	MONDELINGE INTERACTIE
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven
	Taalgebruikssituatie • met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • uitspraak die het begrip niet in de weg staat
	Woordenschat en taalvariëteit

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	• frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 013	standaarduitdrukkingen en beleefdheidsconventies gebruiken;
ET AAV MVT 014	informatie vragen of geven in informatieve en prescriptieve teksten;
ET AAV MVT 015	een spontane mening verwoorden in een informatieve tekst.
ET AAV MVT 016	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • het doel van de interactie bepalen; • gebruikmaken van non-verbaal gedrag; • zeggen dat hij iets niet begrijpt; • vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; • iets aanwijzen om na te gaan of hij de gesprekspartner begrepen heeft; • eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden of te beëindigen.
	SCHRIJVEN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • zeer vertrouwd
	Structuur, samenhang en lengte • korte, enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Woordenschat et taalvariëteit • frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 017	standaarduitdrukkingen en vaste frasen gebruiken;
ET AAV MVT 018	mededelingen schrijven;
ET AAV MVT 019	informatie over zichzelf geven;
ET AAV MVT	een spontane mening verwoorden in een informatieve of narratieve tekst.

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

020	
ET AAV MVT 021	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • gebruikmaken van een model of van een in de klas behandelde tekst; • een passende lay-out gebruiken; • de eigen tekst nakijken; • een eenvoudig woordenboek of een woordenlijst gebruiken.
	KENNIS
ET AAV MVT 022	Om de bovenvermelde taaltaken uit te voeren kan de cursist op zijn niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten: • vorm, betekenis en reëel gebruik in context van frequente woorden en woordcombinaties uit de volgende domeinen: ○ persoonlijke gegevens; ○ dagelijks leven; ○ relatie tot anderen; ○ professioneel domein; • belangrijke grammaticale constructies, eventueel met behulp van schema's en overzichten; • reeds in de klas gebruikte vormen en structuren herkennen en inzetten in nieuwe contexten; • de spreektaal: kennis van verschillende taalregisters (informeel, formeel); • het eigene van de tekstsoorten die aan bod komen.

1.2 Wiskunde

	De cursist kan:
ET AAV WI 001	wiskundetaal begrijpen en gebruiken door onder andere wiskundige rekenregels en conventies correct te hanteren en toe te passen;
ET AAV WI 002	functioneel gebruikmaken van informatie- en communicatietechnologie om wiskundige informatie te verkennen en voor te stellen, en om wiskundige problemen te onderzoeken en op te lossen;
ET AAV WI 003	probleemoplossende vaardigheden toepassen: • wiskundige informatie analyseren, schematiseren en structureren; • gebruikmaken van wiskundige technieken, zoals figuren maken en tabellen opstellen; • bij het oplossen van een vraagstuk: ○ relevante gegevens scheiden van niet-relevante gegevens; ○ gegevens met elkaar en met de probleemstelling in verband brengen; ○ de gegevens en het gevraagde weergeven in een geschikt wiskundig model; ○ het vraagstuk planmatig uitwerken;
ET AAV WI 004	reflecteren over de gemaakte keuzes voor representatie- en oplossingstechnieken en ze verantwoorden.

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	GETALLENLEER EN BEWERKINGEN
ET AAV WI 005	basisbewerkingen met gehele getallen en breuken uitvoeren;
ET AAV WI 006	problemen oplossen in verband met breuken en verhoudingen (onder meer de regel van drieën) en daarbij herkennen welke grootheden en welke bewerkingen aan de orde zijn: • evenredigheden functioneel toepassen met ten minste het principe van de regel van drieën, percentrekenen en schaalgebruik; • bij het uitvoeren van de berekeningen verantwoord kiezen tussen schattend rekenen en benaderend rekenen met de zakrekenmachine; • zinvol afronden bij opeenvolgende berekeningen; • de zakrekenmachine gebruiken bij berekeningen met getallen in decimale en breukvorm.
	ALGEBRA: verbanden en veranderingen
ET AAV WI 007	betekenisvolle formules omvormen: • de waarde berekenen van een variabele in een formule bij vervanging van de andere variabele(n) door een getal; • één variabele in functie van een of meer andere schrijven; • het effect aangeven van de verandering van de ene variabele op de andere; • eenvoudige verbanden beschrijven tussen variabelen met behulp van formules;
ET AAV WI 008	de samenhang aangeven tussen verschillende voorstellingswijzen van het verband tussen variabelen, namelijk verwoording, tabel, grafiek en formule (voorschrift): • een tabel maken van het verband tussen variabelen; • een gegeven tabel en grafiek interpreteren, minstens met betrekking tot: - het aflezen van bepaalde waarden; - het aflezen van extreme waarden; - het interpreteren van het globale verloop (constant, stijgen, dalen); • in een opportuun gekozen assenstelsel een grafiek tekenen van het verband tussen variabelen in een gegeven betekenisvolle situatie;
ET AAV WI 009	aan de hand van voorbeelden grafieken tekenen en bespreken van enkele eenvoudige functies (mede met behulp van ICT).
	STATISTIEK: data-analyse en variabiliteit
ET AAV WI 010	statistische gegevens interpreteren uit frequentietabellen en diverse grafische voorstellingen;
ET AAV WI 011	aan de hand van voorbeelden het belang uitleggen van de representativiteit van een steekproef voor het formuleren van statistische besluiten over de populatie;
ET AAV WI	in betekenisvolle situaties gemiddelde, mediaan en variatie van

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

012	statistische gegevens gebruiken bij het trekken van conclusies.
	MEETKUNDE: ruimte en vorm
ET AAV WI 013	redeneren over meetkundige vormen en situaties in 2D en 3D: • herkennen en gebruiken van de meetkundige begrippen evenwijdige stand, loodrechte stand en hoeken; • herkennen van figuren in het vlak en kubus, balk, recht prisma, cilinder, piramide, kegel en bol aan de hand van een schets, tekening en dergelijke;
ET AAV WI 014	bij meetkundige berekeningen in vlakke en in beperkte ruimtelijke situaties gebruikmaken van schetsen en tekeningen, van meetkundige begrippen en elementaire eigenschappen, in het bijzonder van: • de stelling van Pythagoras; • oppervlakte; • inhoud.

1.3 Informatie- en communicatietechnologie

	De cursist:
ET AAV ICT 001	reageert gepast bij een virusmelding;
ET AAV ICT 002	gebruikt beveiligingsprogramma's;
ET AAV ICT 003	leeft regels inzake ICT-gebruik na in overeenstemming met ethische en deontologische regels;
ET AAV ICT 004	kan functioneren in een eenvoudige digitale leeromgeving;
ET AAV ICT 005	kan een ingebouwde helpfunctie gebruiken;
ET AAV ICT 006	kan datagehelen (tekst, foto, audio, video, programma's) downloaden;
ET AAV ICT 007	kan tekst-, cijfer-, beeld- of geluidsmateriaal in één document integreren;
ET AAV ICT 008	kan courante informatie- en communicatietechnologie en -software gebruiken;
ET AAV ICT 009	maakt back-ups;
ET AAV ICT 010	kan aangeven waarvoor databanktoepassingen gebruikt worden;
ET AAV ICT 011	kan met behulp van ICT informatie opzoeken, op zijn relevantie beoordelen, verwerken en bewaren;
ET AAV ICT 012	stelt een eenvoudig e-portfolio op;
ET AAV ICT	interpreteert de elementen van een beeldscherm;

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

013	
ET AAV ICT 014	kan zich registreren;
ET AAV ICT 015	kan de procedure doorlopen voor pc-banking, digitale aankopen en reserveringen;
ET AAV ICT 016	kan ICT gebruiken om te communiceren;
ET AAV ICT 017	kan een ICT-toepassing voor een opdracht kiezen en gebruiken;
ET AAV ICT 018	kan bepalen welke virtuele diensten het meest geschikt zijn voor een bepaalde taak;
ET AAV CT 019	kan aangeven waarop hij moeten letten bij de aanschaf van een computer en andere frequent gebruikte hardware;
ET AAV ICT 020	kan het aanbod van verschillende providers onderscheiden en een bewuste keuze maken;
ET AAV ICT 021	kan budgettaire consequenties van ICT-keuzes inschatten;
ET AAV ICT 022	kan de mogelijkheden en de gevaren van commerciële toepassingen van het internet aangeven;
ET AAV ICT 023	gaat kritisch om met ICT-ontwikkelingen.

1.4 Wetenschappen

	De cursist kan:
	Natuurwetenschappen
ET AAV WE 001	bij de mens de onderlinge samenhang tussen de verschillende lichaamssystemen met voorbeelden illustreren;
ET AAV WE 002	bij de mens beschrijven hoe erfelijke kenmerken van generatie op generatie worden overgedragen;
ET AAV WE 003	bij de mens manieren aangeven om de voortplanting te regelen en om seksueel overdraagbare aandoeningen te voorkomen;
ET AAV WE 004	in een concreet voorbeeld aantonen wat een ecologisch evenwicht is, dat de mens natuur en milieu beïnvloedt, en dat daardoor ecologische evenwichten kunnen wijzigen;
ET AAV WE 005	voor de biologische evolutie aanwijzingen geven;
ET AAV WE 006	in concrete voorbeelden uit het dagelijkse leven aantonen dat energie in verschillende vormen kan voorkomen en omgezet kan worden in andere energievormen;
ET AAV WE 007	de bewegingen van aarde en maan en de waarneembare gevolgen ervan op aarde aantonen;
ET AAV WE 008	op een eenvoudige manier enkele fysisch-aardrijkskundige kenmerken van een bestudeerde regio verklaren;
	Onderzoekend leren

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

ET AAV WE 009	bij een eenvoudig onderzoek, de essentiële stappen van de natuurwetenschappelijke methode onderscheiden;
ET AAV WE 010	de mogelijkheden en beperkingen van wetenschappelijke experimenten en theorieën illustreren.

1.5 Maatschappij

	De cursist kan:
ET AAV MA 001	in duurzaamheidvraagstukken de verwevenheid en wederzijdse beïnvloeding tussen economische, sociale en ecologische aspecten, techniek en beleid herkennen;
ET AAV MA 002	naar duurzame oplossingen zoeken om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren;
ET AAV MA 003	aangeven hoe hij kan deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving;
ET AAV MA 004	aantonen dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid;
ET AAV MA 005	de rol erkennen van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel;
ET AAV MA 006	de rol illustreren van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel;
ET AAV MA 007	de hoofdzaken van de federale Belgische staatsstructuur onderscheiden;
ET AAV MA 008	het samenleven in ons democratisch bestel toetsen aan het samenleven in andere regeringsvormen;
ET AAV MA 009	van Europese samenwerking, van het beleid en de instellingen van de Europese Unie de betekenis voor de eigen leefwereld toelichten;
ET AAV MA 010	het belang aantonen van internationale organisaties en instellingen;
ET AAV MA 011	met voorbeelden uitleggen hoe welvaart wordt gecreëerd en hoe een overheid inkomsten verwerft en aanwendt;
ET AAV MA 012	de eigen opvatting toetsen aan de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart;
ET AAV MA 013	kenmerken, mogelijke oorzaken en gevolgen van armoede aangeven;
ET AAV MA 014	een beroep doen op maatschappelijke diensten en instellingen;
ET AAV MA 015	gebruikmaken van de gepaste kanalen om zijn vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;
ET AAV MA 016	met voorbeelden het belang van ruimtelijke ordening illustreren;
ET AAV MA 017	in fundamentele maatschappelijke problemen, actualiteit, eigen ervaringen en opleidingselementen het verband aantonen tussen verleden, heden en toekomst;

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

ET AAV MA 018	een tijdband hanteren als historisch referentiekader voor belangrijke figuren, gebeurtenissen en periodes, voor opleidings- en andere informatie;
ET AAV MA 019	van fundamentele maatschappelijke problemen, actualiteit, eigen ervaringen en opleidingselementen het verband aantonen met geografische determinanten;
ET AAV MA 020	een atlas, een plattegrond en een kaart gebruiken;
ET AAV MA 021	gegevens over weer en klimaat van een gebied uit cijfers, grafische voorstellingen en kaarten aflezen en interpreteren.

1.6 Cultuur

	De cursist kan:
ET AAV CU 001	de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen beschrijven;
ET AAV CU 002	beeld, muziek, beweging, drama of media gebruiken om zichzelf uit te drukken;
ET AAV CU 003	de impact van cultuur op denken, voelen en handelen herkennen;
ET AAV CU 004	zijn appreciatie voor cultureel erfgoed hier en elders uiten;
ET AAV CU 005	gepast omgaan met vooroordelen en stereotypering, met ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik, bij zichzelf en anderen;
ET AAV CU 006	kritisch omgaan met de invloed van de media op de beeldvorming;
ET AAV CU 007	constructief omgaan met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;
ET AAV CU 008	uit historische en actuele voorbeelden afleiden wat de invloed is van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie op het samenleven;
ET AAV CU 009	rekening houden met de situatie, opvattingen en emoties van anderen in het omgaan met elkaar.

1.7. Organisatie en samenwerking

	De cursist kan:
ET AAV SA 001	de essentie van een probleem omschrijven;
ET AAV SA 002	bij een probleem de beïnvloedende factoren achterhalen;
ET AAV SA 003	bij een probleem de beïnvloedende factoren volgens belangrijkheid rangschikken;
ET AAV SA 004	bij een probleem de relaties tussen de beïnvloedende factoren aangeven;

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

ET AAV SA 005	een probleem vanuit verschillende invalshoeken benaderen;
ET AAV SA 006	bij een probleem met de situatie, opvattingen en emoties van anderen rekening houden;
ET AAV SA 007	voor een probleemstelling de meest geschikte oplossingsstrategie kiezen;
ET AAV SA 008	een planning maken;
ET AAV SA 009	een planning uitvoeren;
ET AAV SA 010	de gevolgde strategie evalueren;
ET AAV SA 011	de gevolgde strategie bijsturen;
ET AAV SA 012	proces en product evalueren;
ET AAV SA 013	uit de evaluatie lessen trekken;
ET AAV SA 014	keuzes maken op basis van afwegingen;
ET AAV SA 015	bij een groepsopdracht met het oog op het te bereiken doel over de aanpak overleggen;
ET AAV SA 016	bij een groepsopdracht verschillende beslissingswijzen toepassen;
ET AAV SA 017	zich bij een in groep genomen beslissing constructief aansluiten;
ET AAV SA 018	de eigen taken van een groepsopdracht volgens afspraken uitvoeren;
ET AAV SA 019	actief bijdragen tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;
ET AAV SA 020	bij een groepsopdracht de eigen bijdrage en die van anderen, zowel aan het proces als aan het product, evalueren;
ET AAV SA 021	bij een groepsopdracht de eigen bijdrage aan het proces en aan het product bijsturen;
ET AAV SA 022	over een groepsopdracht communiceren;
ET AAV SA 023	de eigen sterke en zwakke punten verwoorden;
ET AAV SA 024	het groepsresultaat en de teamwerking bespreken.

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

1.8. Nederlands

	De cursist kan
	met het oog op doeltreffende communicatie
	LUISTEREN EN KIJKEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp - o meestal vertrouwd onderwerp, in toenemende mate ook minder vertrouwd - o concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties - o <u>Formele teksten</u> - o nieuwe thema's, ondersteund met beeldmateriaal of kern in steekwoorden - o koppeling van nieuwe informatie aan aanwezige kennis en ervaring - o enig achtergrondruis acceptabel - o non-verbaal gedrag niet alleen als ondersteuning. - o ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte - o 10 tot 15 minuten ▪ meestal lage tot soms gemiddelde informatiedichtheid ▪ redundantie (herhalingen, omschrijvingen) - o <u>Formele teksten</u> ▪ heldere structuur met duidelijke opbouw en indeling, aangegeven met frequente signaal- en verbindingswoorden ▪ meestal één hoofdgedachte per zin ▪ ook zinnen met meer bepalingen of samengesteld uit twee of meer eenvoudige zinnen. Weinig passieve zinnen.
	Woordenschat en taalvariëteit - o Standaardnederlands - o frequente voegwoorden en vaste woordcombinaties - o regelmatig voorkomend formeel taalgebruik
	Uitspraak, articulatie en intonatie - o duidelijke uitspraak - o een accent dat de verstaanbaarheid niet aantast, is acceptabel.
	Tempo en vlotheid o normaal tempo
ET AAV NL 001	op structurerend niveau luisteren naar helder gebrachte uiteenzettingen over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 002	op beoordelend niveau luisteren naar informatieve, argumentatieve en narratieve teksten en prescriptieve teksten.
	STRATEGIEËN

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

ET AAV NL 003	• zich oriënteren op aspecten van de luistertaak: doel, teksttype en eigen kennis; • zijn manier van luisteren afstemmen op het luisterdoel; • tijdens het luisteren zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: ○ hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ○ zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; ○ zeggen dat hij iets niet begrijpt en vragen wat iets betekent; ○ gebruikmaken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ○ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ○ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ○ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ○ relevante informatie in kernwoorden noteren; • het resultaat beoordelen in het licht van het luisterdoel; • het resultaat bijstellen.
	LEZEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp ○ zowel vertrouwde onderwerpen als minder vertrouwde onderwerpen ○ concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie ○ voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties ○ met en zonder visuele ondersteuning ○ ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte ○ bij verwerken van tekst: twee of drie pagina's; anders, onder andere bij het zoeken naar informatie: de lengte is minder belangrijk ○ gemiddelde zinslengte: vijftien woorden per zin ○ lage tot gemiddelde informatiedichtheid ○ ook redundantie (herhalingen, omschrijvingen) ○ meestal één hoofdgedachte per zin ○ zinnen met meer bepalingen of samengesteld uit een of meer eenvoudige zinnen. Beperkt aantal relatieve bijzinnen. Meer actieve dan passieve zinnen ○ heldere structuur met duidelijke opbouw en indeling, aangegeven met duidelijke signaal- en verbindingswoorden ○ vooral frequente voegwoorden en verbindingswoorden
	Woordenschat en taalvariëteit ○ soms minder frequente woorden, beeldspraak, formeel taalgebruik en abstracte woorden

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

ET AAV NL 004	op beoordelend niveau studieteksten lezen over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 005	op structurerend niveau helder geschreven formulieren, administratieve teksten en instructies lezen;
ET AAV NL 006	op beoordelend niveau informatieve, argumentatieve, narratieve en prescriptieve teksten lezen;
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 007	• zich oriënteren op aspecten van de leestaak: doel, teksttype en eigen kennis; • zijn manier van lezen afstemmen op het leesdoel; • tijdens het lezen zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: ○ hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ○ zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; ○ onduidelijke passages herlezen; ○ gebruikmaken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ○ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ○ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ○ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; ○ relevante informatie aanduiden; • het resultaat beoordelen in het licht van het leesdoel; • het resultaat bijstellen.
	SPREKEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp ○ vertrouwde onderwerpen
	Taalgebruikssituatie ○ voor de cursist relevante taalgebruikssituaties ○ ondersteund door tekst- en beeldmateriaal. ○ nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring ○ aangepast non-verbaal gedrag ○ weinig achtergrondruis
	Structuur, samenhang en lengte ○ samenhangende opsomming met aandacht voor hoofd- en bijzaken ○ eenvoudige zinnen, verbonden met frequente voegwoorden en verbindingswoorden ○ lage informatiedichtheid ○ korte spreektaak, qua duur afgestemd op doel
	Woordenschat en taalvariëteit

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	○ Standaardnederlands ○ ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen ○ omschrijvingen staan duidelijkheid niet in de weg ○ taalregister afgestemd op doel en publiek ○ goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
	Uitspraak, articulatie en intonatie ○ goed verstaanbaar, ondanks eventueel accent en een verkeerd uitgesproken woord
	Tempo en vlotheid ○ rustig tempo ○ spreekpauzes mogelijk
ET AAV NL 008	op structurerend niveau instructies geven;
ET AAV NL 009	op structurerend niveau een verhaal vertellen;
ET AAV NL 010	op structurerend niveau verslag uitbrengen van een gebeurtenis.
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 011	• zich oriënteren op aspecten van de spreektaak: doel, teksttype, eigen kennis en luisteraar; • zijn manier van spreken afstemmen op het spreekdoel en de luisteraar; • tijdens het lezen zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: ○ zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles even goed kan uitdrukken; ○ een spreekplan opstellen; ○ gebruikmaken van non-verbaal gedrag; ○ gebruikmaken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ○ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ○ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ○ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren; • het resultaat beoordelen in het licht van het leesdoel; • het resultaat bijstellen.
	MONDELINGE INTERACTIE
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp ○ vertrouwde en in toenemende mate minder vertrouwde onderwerpen ○ concreet en abstract

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties - o nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring - o aangepast non-verbaal gedrag - o weinig achtergrondruis - o ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte - o samenhang met aandacht voor hoofd- en bijzaken - o eenvoudige zinnen, verbonden met juiste voegwoorden en verbindingswoorden - o lage informatiedichtheid - o vrij kort gesprek, qua duur afgestemd op doel
	Woordenschat en taalvariëteit - o Standaardnederlands - o ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen - o omschrijvingen zonder gevolg voor verstaanbaarheid - o taalregister, afgestemd op doel en publiek - o goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
	Uitspraak, articulatie en intonatie o goed verstaanbaar, ondanks eventueel accent en een verkeerd uitgesproken woord
	Tempo en vlotheid o normaal tempo
ET AAV NL 012	op structurerend niveau vragen stellen en beantwoorden over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 013	op structurerend niveau een sollicitatiegesprek voeren;
ET AAV NL 014	op beoordelend niveau inlichtingen vragen en aanvragen doen, klachten en bezwaren formuleren;
ET AAV NL 015	op beoordelend niveau gevoelens en persoonlijke ervaringen uitdrukken en beantwoorden;
ET AAV NL 016	op beoordelend niveau informatie uitwisselen, standpunten en meningen uitdrukken en beantwoorden.
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 017	• zich oriënteren op aspecten van de mondelinge interactietaak: doel, teksttype, eigen kennis en gesprekspartner; • zijn manier van communiceren afstemmen op het doel en de gesprekspartner; • tijdens de interactie zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: - o hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de gesprekspartner; - o zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt of goed kan uitdrukken;

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	○ gebruikmaken van non-verbaal gedrag; ○ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ○ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ○ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan; ○ eenvoudige technieken toepassen om een gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten; • het resultaat beoordelen in het licht van het eigen doel en het doel van de gesprekspartner; • het resultaat bijstellen.
	SCHRIJVEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp ○ meestal vertrouwde, in toenemende mate ook minder vertrouwde onderwerpen ○ concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie ○ voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties ○ beeld- en tekstmateriaal als ondersteuning of als illustratie mogelijk ○ nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring
	Structuur, samenhang en lengte ○ opbouw met begin, midden en slot met ondersteunende lay-out ○ samenhangende opsomming met aandacht voor hoofd- en bijzaken ○ inhoudelijke verbanden en alinea's, aangegeven met frequente voeg- en verbindingswoorden ○ korte schrijfttekst, qua lengte en vorm afgestemd op het doel
	Woordenschat en taalvariëteit ○ Standaardnederlands ○ ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen ○ omschrijvingen zonder gevolg voor verstaanbaarheid ○ taalregister, afgestemd op doel en publiek ○ goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
ET AAV NL 018	op structurerend niveau schema's maken van gelezen en beluisterde informatie over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 019	op beoordelend niveau volgens een vastgestelde standaard verslagen maken;
ET AAV NL 020	op structurerend niveau instructies geven;
ET AAV NL 021	op structurerend niveau een samenvatting maken;
ET AAV NL 022	op beoordelend niveau sollicitatieformulieren invullen, sollicitatiebrieven of -mails en andere zakelijke brieven of mails schrijven;
ET AAV NL	op beoordelend niveau informatieve en argumentatieve teksten schrijven.

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

023	
	STRATEGIEËN
BC AAV NL 024	• zich oriënteren op aspecten van de schrijftaak: doel, teksttype, eigen kennis en lezer; • zijn manier van schrijven afstemmen op het schrijfdoel en de lezer; • tijdens het schrijven zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: ○ zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles kan uitdrukken; ○ een schrijfplan opstellen; ○ van een model gebruikmaken; ○ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ○ een passende lay-out gebruiken; ○ de eigen tekst nakijken; ○ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren; ○ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden; • het resultaat beoordelen in het licht van het schrijfdoel; • het resultaat bijstellen.
	LITERATUUR
ET AAV NL 025	tekstervarend lezen;
ET AAV NL 026	kort de eigen tekstkeuzes en leeservaringen toelichten.
	TAALBESCHOUWING
ET AAV NL 027	Taalgebruik Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist in een ruim gamma van voor hem relevante taalgebruikssituaties bewust reflecteren op de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, effect, situatie, kanaal. Hij kan daarbij de volgende verschijnselen herkennen en onderzoeken: ▪ Standaardnederlands en andere standaardtalen; ▪ nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten; ▪ in onze samenleving voorkomende talen; ▪ normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal; ▪ taalhandelingen, zoals beweren, meedelen, beloven, om informatie vragen, verzoeken, dreigen, waarschuwen, groeten, bedanken; ▪ taalgedragsconventies; ▪ de gevolgen van zijn taalgedrag voor anderen en zichzelf; ▪ talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving;
ET AAV NL 028	Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist op zijn niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Hij kan de volgende verschijnselen herkennen en onderzoeken: ▪ verbanden tussen tekstdelen: alinea-zin, inleiding-midden-slot;

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

---

	▪ structuuraanduiders: verbindingswoorden, signaalwoorden, verwijswoorden; ▪ betekenisrelaties: middel-doel, chronologische relatie, oorzaak-gevolg, voordelen-nadelen, voor-tegen; ▪ status van een uitspraak: feit-mening.																																																						
ET AAV NL 029	Taalsysteem Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist op zijn niveau in voor hem relevante taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem met betrekking tot: ▪ klanken, woorden, zinnen, teksten; ▪ spellingvormen; ▪ betekenissen.																																																						
ET AAV NL 030	Strategieën De cursist kan op zijn niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën.																																																						
ET AAV NL 31	Begrippen en termen De cursist kan bij alle eindtermen Nederlands de bijbehorende taalbeschouwelijke begrippen en termen uit de tweede kolom gebruiken, namelijk: <table border="1" data-bbox="459 990 1265 1881"> <thead> <tr> <th>hoofdcategorie</th><th>eindtermen AAV</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2">1 fonologisch domein - klanken</td></tr> <tr> <td>klank</td><td>klank</td></tr> <tr> <td></td><td>klinker</td></tr> <tr> <td></td><td>medeklinker</td></tr> <tr> <td></td><td>rijm</td></tr> <tr> <td></td><td>uitspraak</td></tr> <tr> <td></td><td>intonatie</td></tr> <tr> <td colspan="2">2 orthografisch domein - spellingvormen</td></tr> <tr> <td>alfabet</td><td>alfabet</td></tr> <tr> <td></td><td>letter</td></tr> <tr> <td></td><td>klinker</td></tr> <tr> <td></td><td>medeklinker</td></tr> <tr> <td></td><td>eindletter</td></tr> <tr> <td></td><td>hoofdletter</td></tr> <tr> <td></td><td>kleine letter</td></tr> <tr> <td>diakritische tekens</td><td>koppeltekens</td></tr> <tr> <td></td><td>apostrof</td></tr> <tr> <td></td><td>trema</td></tr> <tr> <td>uitspraaktekens</td><td>accent</td></tr> <tr> <td>leestekens</td><td>leestekens</td></tr> <tr> <td></td><td>punt</td></tr> <tr> <td></td><td>vraagteken</td></tr> <tr> <td></td><td>uitroepetekens</td></tr> <tr> <td></td><td>komma</td></tr> <tr> <td></td><td>dubbele punt</td></tr> <tr> <td></td><td>spatie</td></tr> </tbody> </table>	hoofdcategorie	eindtermen AAV	1 fonologisch domein - klanken		klank	klank		klinker		medeklinker		rijm		uitspraak		intonatie	2 orthografisch domein - spellingvormen		alfabet	alfabet		letter		klinker		medeklinker		eindletter		hoofdletter		kleine letter	diakritische tekens	koppeltekens		apostrof		trema	uitspraaktekens	accent	leestekens	leestekens		punt		vraagteken		uitroepetekens		komma		dubbele punt		spatie
hoofdcategorie	eindtermen AAV																																																						
1 fonologisch domein - klanken																																																							
klank	klank																																																						
	klinker																																																						
	medeklinker																																																						
	rijm																																																						
	uitspraak																																																						
	intonatie																																																						
2 orthografisch domein - spellingvormen																																																							
alfabet	alfabet																																																						
	letter																																																						
	klinker																																																						
	medeklinker																																																						
	eindletter																																																						
	hoofdletter																																																						
	kleine letter																																																						
diakritische tekens	koppeltekens																																																						
	apostrof																																																						
	trema																																																						
uitspraaktekens	accent																																																						
leestekens	leestekens																																																						
	punt																																																						
	vraagteken																																																						
	uitroepetekens																																																						
	komma																																																						
	dubbele punt																																																						
	spatie																																																						

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

		aanhalingsteken	
	afkortingen	afkorting	
	3 morfologisch domein - woorden		
	woord	woord	
		grondwoord	
	woordvorming	samenstelling	
		afleiding	
	affix	voorvoegsel	
		achtervoegsel	
	woordsoort	-	
	zelfstandig naamwoord	zelfstandig naamwoord	
		eigenaam	
		verkleinwoord	
	getal	getal	
		enkelvoud	
		meervoud	
	genus	mannelijk	
		vrouwelijk	
		onzijdig	
	lidwoord	lidwoord	
		bepaald lidwoord	
		onbepaald lidwoord	
	bijvoeglijk naamwoord	bijvoeglijk naamwoord	
	werkwoord	werkwoord	
	werkwoordvormen	stam	
		uitgang	
	vervoegde vormen	persoonsvorm	
		persoon	
		eerste persoon (ik - wij)	
		tweede persoon (jij - jullie)	
		derde persoon (hij, zij, het - zij)	
		enkelvoud	
		meervoud	
	niet-vervoegde vormen	infinitief	
		voltooid deelwoord	
	tempus	tijd	
		tegenwoordige tijd	
		verleden tijd	
		toekomstige tijd	
		onvoltooide tijd	
		voltooide tijd	
	werkwoordsoorten	hulpwerkwoord	
	voornaamwoord	voornaamwoord	
		persoonlijk voornaamwoord	

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

	bezittelijk voornaamwoord
	aanwijzend voornaamwoord
	vragend voornaamwoord
voorzetsel	voorzetsel
telwoord	telwoord
4 syntactisch domein - zinnen	
zin	zin
zinsdeel	zinsdeel
	onderwerp
	persoonsvorm
	lijdend voorwerp (enkel aan de hand van prototypische zinnen omwille van Frans)
	meewerkend voorwerp (enkel aan de hand van prototypische zinnen omwille van Frans)
woordgroep	woordgroep
5 semantisch domein - betekenissen	
betekenisrelaties	synoniem
	homoniem
	letterlijk
	figuurlijk
metaforisch taalgebruik	spreekwoord
	uitdrukking
6 tekstueel domein - teksten	
tekst	tekst
tekstsoort	fictie
	non-fictie
	context
tekstopbouw	inleiding
	midden
	slot
	hoofdstuk
	alinea
	regel
	kopje
	titel
	bladzijde
structuuraanduiders	signaalwoord
(materiële) vormgeving	lay-out
	cursief
	vetjes
	inhoudsopgave
status van uitspraken	feit
	mening

Bijlage 1

Voorstel tot schrapping en vervanging voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs van de eindtermen bso en tso van de tweede en de derde graad van het voltijds secundair onderwijs

	7 pragmatisch domein - taalgebruik	
	factoren in de communicatiesituatie	zender
		spreker
		schrijver
		ontvanger
		luisteraar
		lezer
		boodschap
		bedoeling
		situatie
		effect
		kanaal
	8 sociolinguïstisch domein - taalgebruik	
	taal	Nederlands
		Frans
		Duits
		Engels
	taalvariëteiten	Standaardnederlands

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel,

Pascal SMET

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
OVER HET VOORONTWERP VAN DECREET
EN HET ONTWERP VAN BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 50.719/1
50.720/1
VAN 20 DECEMBER 2011

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

DE RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, eerste kamer, op 8 december 2011 door de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over:

- een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs’ (50.719/1);
- een voorontwerp van decreet ‘tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs’ (50.720/1);

heeft het volgende advies gegeven:

50.719/1 en 50.720/1

STREKKING EN RECHTSGROND

Ontwerp van besluit (50.719/1)

1. Het om advies voorgelegde ontwerp strekt ertoe om, ter uitvoering van artikel 11, § 5, van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs te bepalen.

2. Krachtens artikel 11, § 2, van het decreet van 15 juni 2007 gelden voor de opleidingen van het studiegebied algemene vorming in het secundair volwassenenonderwijs dezelfde eindtermen als voor de overeenkomstige studiegebieden in het voltijds secundair onderwijs. Artikel 11, § 5, van hetzelfde decreet machtigt de Vlaamse Regering om voor het volwassenenonderwijs, op basis van de eigenheid ervan, de voormelde eindtermen te schrappen of aan te passen. Het is in die laatste paragraaf dat de rechtsgrond voor het ontwerp dient te worden gezocht.

Voorontwerp van decreet (50.720/1)

3. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt er in hoofdzaak toe het besluit van de Vlaamse Regering ‘tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs’ te bekrachtigen.

4. Die bekrachtiging is vereist op grond van artikel 11, § 5, van het decreet van 15 juni 2007. Die paragraaf luidt:

“Voor het volwassenenonderwijs kan de Vlaamse Regering op basis van de eigenheid van het volwassenenonderwijs bepaalde ontwikkelingsdoelen, eindtermen of specifieke eindtermen schrappen of aanpassen. Ze legt deze schrappingen of aanpassingen binnen een maand na de goedkeuring ter bekrachtiging voor aan het Vlaams Parlement. De schrappingen of aanpassingen hebben uitwerking vanaf de datum die het decreet aangeeft.”

50.719/1 en 50.720/1

ONDERZOEK VAN DE TEKSTEN

Artikel 1 van het ontwerp van besluit

5. Artikel 1 van het ontwerp van besluit bepaalt dat voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs “alle” eindtermen beroepssecundair onderwijs (BSO) en technisch secundair onderwijs (TSO) van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs worden geschrapt en “vervangen” door de eindtermen die zijn opgenomen in de bijlage die bij het ontwerp van besluit is gevoegd.

Op het eerste gezicht wordt niet met de vereiste nauwkeurigheid bepaald welke eindtermen BSO en TSO worden vervangen. Zo wordt niet precies aangegeven in welke teksten deze eindtermen zijn bepaald. Daarover om uitleg verzocht, heeft de gemachtigde het volgende medegedeeld:

“In artikel 1 van het voorliggend ontwerp van besluit is omwille van de duidelijkheid geopteerd voor een algemene verwijzing naar de eindtermen van de tweede en derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs. Het betreft hier immers geen wijzigingsbepaling. De indruk mag dus niet ontstaan dat de eindtermen van de tweede en derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs vervangen zouden worden. Die eindtermen blijven ongewijzigd geldig voor de tweede en derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs. Voor wat de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs betreft, wordt er echter in uitvoering van artikel 11, § 5 van het decreet betreffende het volwassenenonderwijs een aangepaste set eindtermen vastgelegd ter vervanging van alle eindtermen van de tweede en de derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs. Ook artikel 11, § 5 van het decreet bevat geen verwijzingen naar de regelgeving m.b.t. de eindtermen van het leerplichtonderwijs.

Een verwijzing naar de betreffende regelgeving waarin de eindtermen van de tweede en derde graad bso en tso zijn opgenomen, zou omslachtig zijn en bijgevolg het risico op misverstanden kunnen vergroten:

De vakgebonden eindtermen van de tweede en derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs zijn vastgelegd in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2000 tot vaststelling van de vakgebonden eindtermen van de tweede en derde graad van het gewoon secundair onderwijs onder volgende hoofdingen van deze bijlage:

- III. VAKGEBONDEN EINDTERMEN TWEEDE GRAAD – BSO
- V. VAKGEBONDEN EINDTERMEN TWEEDE GRAAD – TSO
- VIII. VAKGEBONDEN EINDTERMEN DERDE GRAAD – BSO
- X. VAKGEBONDEN EINDTERMEN DERDE GRAAD – TSO

50.719/1 en 50.720/1

Artikel 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2009 betreffende de eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basis- en secundair onderwijs bracht hierin m.b.t. de eindtermen van de tweede en derde graad volgende wijzigingen aan:

- in de tweede graad TSO worden de eindtermen ‘moderne vreemde talen: Frans en Engels’ vervangen door de eindtermen die zijn vermeld in bijlage 18, die bij dit besluit is gevoegd;
- in de derde graad TSO worden de eindtermen ‘moderne vreemde talen: Frans en Engels’ vervangen door de eindtermen die zijn vermeld in bijlage 21, die bij dit besluit is gevoegd;

De vakoverschrijdende eindtermen van de tweede en derde graad bso en tso van het voltijds secundair onderwijs zijn vastgelegd in bijlage 1 bij het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2009 betreffende de eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basis- en secundair onderwijs:

- onder de hoofding Vakoverschrijdende eindtermen/ontwikkelingsdoelen globaal voor het secundair onderwijs
- onder de hoofding Leren leren: respectievelijk onder de kolom met hoofding: ‘2de graad’ en onder de kolom met hoofding: ‘3de graad’.

Gelet op wat voorafgaat wordt ter overweging gegeven om in artikel 1 van het ontwerp het woord “alle” te vervangen door het woord “de” en de woorden “geschrapt en” te schrappen. Indien op die suggestie wordt ingegaan, dienen uit het opschrift ook de woorden “de schrapping en de” te worden weggelaten.

6. Aangezien er slechts één bijlage bij het ontwerp is, hoeft deze niet te worden genummerd. Aan het eind van artikel 1 kan daarom beter worden geschreven “opgenomen in de bijlage die bij dit besluit is gevoegd”, terwijl ook de bijlage zelf in die zin aangepast dient te worden.

Artikel 3 van het ontwerp van besluit en artikel 4 van het ontwerp van decreet

7. Artikel 3 van het ontwerp van besluit bepaalt, in overeenstemming met artikel 11, § 5, van het decreet van 15 juni 2007, dat het besluit in werking treedt op de datum die wordt vastgesteld in het decreet tot bekrachtiging ervan. In het ontwerp van decreet wordt evenwel niet duidelijk bepaald wanneer dit besluit in werking treedt: artikel 2 van het ontwerp van decreet bepaalt dat het besluit wordt bekrachtigd en uit artikel 4 volgt dat het decreet in werking treedt op 1 september 2012. Het is ter wille van de rechtszekerheid evenwel aangewezen om artikel 4 van het ontwerp van decreet te redigeren als volgt:

50.719/1 en 50.720/1

“Dit decreet en het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs treden in werking op 1 september 2012.”

Artikel 3 van het ontwerp van besluit is overbodig en kan beter geschrapt worden.

50.719/1 en 50.720/1

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT,	
	W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	M. TISON,	assessoren van de
	L. DENYS,	afdeling Wetgeving,
	W. GEURTS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de Heer R. AERTGEERTS, eerste auditeur-afdelingshoofd.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

W. GEURTS

M. VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2012 tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs wordt bekrachtigd.

Art. 3. Het opschrift van het decreet van 27 april 2007 tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van eindtermen voor het studiegebied Algemene vorming van het secundair onderwijs voor sociale promotie wordt vervangen door wat volgt:

“decreet tot bekrachtiging van de schrapping en de aanpassing van de eindtermen voor het studiegebied algemene vorming, met uitzondering van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming, van het secundair volwassenenonderwijs”.

Art. 4. Dit decreet en het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2012 tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs treden in werking op 1 september 2012.

Brussel, 20 januari 2012.

Voor de minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding,

Ingrid LIETEN

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel,

Pascal SMET

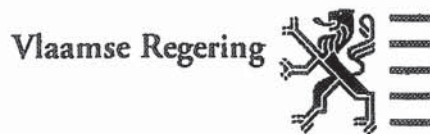

BIJLAGE:

Besluit van de Vlaamse Regering

VR 2012 2001 DOC.0033/2

Besluit van de Vlaamse Regering tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Gelet op het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, artikel 11, §5, gewijzigd bij het decreet van 8 mei 2009,

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 23 maart 2011,

Gelet op advies 50.719/1 van de Raad van State, gegeven op 20 december 2011 met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel,

Na beraadslaging,

BESLUIT.

Artikel 1. Conform artikel 11, §5 van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en gelet op de eigenheid van het volwassenenonderwijs, worden de eindtermen bso en tso van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs vervangen door de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs die zijn opgenomen in de bijlage die bij dit besluit is gevoegd.

Art. 2. In artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 januari 2007 betreffende de modulaire structuur van het secundair onderwijs voor sociale promotie voor het studiegebied Algemene Vorming worden tussen de woorden "derde graad" en het woord "opgenomen" de woorden "met uitzondering van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming" ingevoegd.

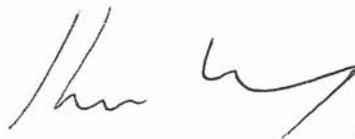
Art. 3. Conform artikel 11, §5 van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs treedt dit besluit in werking op de datum die wordt vastgesteld in het decreet tot bekrachtiging van dit besluit.

Art. 4. De Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 20 JAN. 2012

Voor de minister-president van de Vlaamse Regering,
De Vlaamse minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding,

Ingrid LIETEN

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel,

Pascal SMET

VR 2012 2001 DOC.0033/3

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

Conform artikel 11, § 5, van het decreet 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en gelet op de eigenheid van het volwassenenonderwijs, worden voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs de eindtermen bso en tso van de tweede en derde graad van het voltijds secundair onderwijs vervangen door de volgende eindtermen:

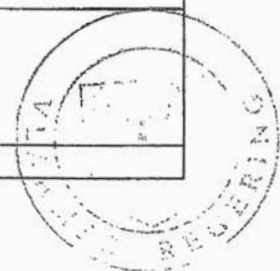
1.1 Moderne vreemde talen

	LUISTEREN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • vrij concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • vertrouwd
	Taalgebruikssituatie • met visuele ondersteuning
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen en eenvoudig samengestelde zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • heldere uitspraak • zorgvuldige articulatie • duidelijke, natuurlijke intonatie • standaardtaal
	Tempo en vlotheid • rustig tempo
	Woordenschat en taalvarieteit • overwegend frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal, ook met minimale afwijkingen • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 001	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 002	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 003	relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.
ET AAV MVT 004	de gedachtegang volgen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.
ET AAV MVT 005	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; • zeggen dat hij iets niet begrijpt en vragen wat iets betekent; • gebruikmaken van aangeboden beeldmateriaal en context.

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	• vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen, iets aan te wijzen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden.
	LEZEN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • vrij concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • ook onderwerpen van meer algemene aard • vertrouwd
	Taalgebruikssituatie • met visuele ondersteuning
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen en eenvoudig samengestelde zinnen • vrij korte teksten
	Woordenschat en taalvariëteit • overwegend frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 006	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 007	relevante informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten;
ET AAV MVT 008	de gedachtegang volgen in informatieve, prescriptieve en narratieve teksten.
ET AAV MVT 009	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; • onduidelijke passages herlezen; • het leesdoel bepalen; • een eenvoudig woordenboek of een woordenlijst raadplegen; • de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; • de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; • gebruikmaken van aangeboden ondersteunend visueel materiaal en van lay-out.
	SPREKEN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • concreet • vertrouwd • eigen leefwereld en dagelijks leven
	Structuur, samenhang en lengte

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	• enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • uitspraak die het begrip niet in de weg staat
	Tempo en vlotheid ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen
	Woordenschat en taalvariëteit • frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 010	vooraf bekende informatie meedelen in de vorm van een informatieve tekst.
ET AAV MVT 011	een voorbereide uiteenzetting houden over een bekend onderwerp in de vorm van een informatieve tekst
ET AAV MVT 012	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • een spreekplan opstellen.
	MONDELINGE INTERACTIE
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven
	Taalgebruikssituatie • met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen
	Structuur, samenhang en lengte • enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Uitspraak, articulatie en intonatie • uitspraak die het begrip niet in de weg staat
	Woordenschat en taalvariëteit • frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 013	standaarduitdrukkingen en beleefdheidsconventies gebruiken;
ET AAV MVT 014	informatie vragen of geven in informatieve en prescriptieve teksten;

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

ET AAV MVT 015	een spontane mening verwoorden in een informatieve tekst.
ET AAV MVT 016	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • het doel van de interactie bepalen; • gebruikmaken van non-verbaal gedrag; • zeggen dat hij iets niet begrijpt; • vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen, • iets aanwijzen om na te gaan of hij de gesprekspartner begrepen heeft; • eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden of te beëindigen.
	SCHRIJVEN
	In teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp • concreet • eigen leefwereld en dagelijks leven • zeer vertrouwd
	Structuur, samenhang en lengte • korte, enkelvoudige zinnen • elementaire tekststructuur • vrij korte teksten
	Woordenschat en taalvariëteit • frequente woorden • standaarduitdrukkingen • standaardtaal • informeel en formeel
	kan de cursist de volgende taken beschrijvend uitvoeren:
ET AAV MVT 017	standaarduitdrukkingen en vaste frasen gebruiken.
ET AAV MVT 018	mededelingen schrijven.
ET AAV MVT 019	informatie over zichzelf geven;
ET AAV MVT 020	een spontane mening verwoorden in een informatieve of narratieve tekst.
ET AAV MVT 021	Indien nodig kan de cursist de volgende strategieën toepassen: • gebruikmaken van een model of van een in de klas behandelde tekst; • een passende lay-out gebruiken; • de eigen tekst nakijken, • een eenvoudig woordenboek of een woordenlijst gebruiken
	KENNIS
ET AAV MVT 022	Om de bovenvermelde taaltaken uit te voeren kan de cursist op zijn niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten • vorm, betekenis en reëel gebruik in context van frequente woorden en¹⁾ wordecombinaties uit de volgende domeinen:

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	- o persoonlijke gegevens; - o dagelijks leven; - o relatie tot anderen; - o professioneel domein; • belangrijke grammaticale constructies, eventueel met behulp van schema's en overzichten; • reeds in de klas gebruikte vormen en structuren herkennen en inzetten in nieuwe contexten; • de spreektaal kennis van verschillende taalregisters (informeel, formeel); • het eigen van de tekstsoorten die aan bod komen

1.2 Wiskunde

	De cursist kan.
ET AAV WI 001	wiskundetaal begrijpen en gebruiken door onder andere wiskundige rekenregels en conventies correct te hanteren en toe te passen;
ET AAV WI 002	functioneel gebruikmaken van informatie- en communicatietechnologie om wiskundige informatie te verkennen en voor te stellen, en om wiskundige problemen te onderzoeken en op te lossen;
ET AAV WI 003	probleemoplossende vaardigheden toepassen: • wiskundige informatie analyseren, schematiseren en structureren; • gebruikmaken van wiskundige technieken, zoals figuren maken en tabellen opstellen; • bij het oplossen van een vraagstuk: - o relevante gegevens scheiden van niet-relevante gegevens, - o gegevens met elkaar en met de probleemstelling in verband brengen, - o de gegevens en het gevraagde weergeven in een geschikt wiskundig model, - o het vraagstuk planmatig uitwerken;
ET AAV WI 004	reflecteren over de gemaakte keuzes voor representatie- en oplossingstechnieken en ze verantwoorden.
	GETALLENLEER EN BEWERKINGEN
ET AAV WI 005	basisbewerkingen met gehele getallen en breuken uitvoeren:
ET AAV WI 006	problemen oplossen in verband met breuken en verhoudingen (onder meer de regel van drieën) en daarbij herkennen welke grootheden en welke bewerkingen aan de orde zijn: • evenredigheden functioneel toepassen met ten minste het principe van de regel van drieën, procentrekenen en schaalgebruik; • bij het uitvoeren van de berekeningen verantwoord kiezen tussen schattend rekenen en benaderend rekenen met de zakrekenmachine; • zinvol afronden bij opeenvolgende berekeningen; • de zakrekenmachine gebruiken bij berekeningen met getallen in decimale en breukvorm
	ALGEBRA: verbanden en veranderingen

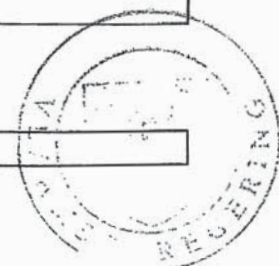
20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

ET AAV WI 007	betekenisvolle formules omvormen: • de waarde berekenen van een variabele in een formule bij vervanging van de andere variabele(n) door een getal. • één variabele in functie van een of meer andere schrijven; • het effect aangeven van de verandering van de ene variabele op de andere. • eenvoudige verbanden beschrijven tussen variabelen met behulp van formules;
ET AAV WI 008	de samenhang aangeven tussen verschillende voorstellingswijzen van het verband tussen variabelen, namelijk verwoording, tabel, grafiek en formule (voorschrift): • een tabel maken van het verband tussen variabelen; • een gegeven tabel en grafiek interpreteren, minstens met betrekking tot: - het aflezen van bepaalde waarden, - het aflezen van extreme waarden; - het interpreteren van het globale verloop (constant, stijgen, dalen); • in een opportuun gekozen assenstelsel een grafiek tekenen van het verband tussen variabelen in een gegeven betekenisvolle situatie;
ET AAV WI 009	aan de hand van voorbeelden grafieken tekenen en bespreken van enkele eenvoudige functies (mede met behulp van ICT)
	STATISTIEK: data-analyse en variabiliteit
ET AAV WI 010	statistische gegevens interpreteren uit frequentietabellen en diverse grafische voorstellingen:
ET AAV WI 011	aan de hand van voorbeelden het belang uitleggen van de representativiteit van een steekproef voor het formuleren van statistische besluiten over de populatie.
ET AAV WI 012	in betekenisvolle situaties gemiddelde, mediaan en variatie van statistische gegevens gebruiken bij het trekken van conclusies.
	MEETKUNDE: ruimte en vorm
ET AAV WI 013	redeneren over meetkundige vormen en situaties in 2D en 3D • herkennen en gebruiken van de meetkundige begrippen evenwijdige stand, loodrechte stand en hoeken; • herkennen van figuren in het vlak en kubus, balk, recht prisma, cilinder, piramide, kegel en bol aan de hand van een schets, tekening en dergelijke.
ET AAV WI 014	bij meetkundige berekeningen in vlakke en in beperkte ruimtelijke situaties gebruikmaken van schetsen en tekeningen, van meetkundige begrippen en elementaire eigenschappen, in het bijzonder van • de stelling van Pythagoras; • oppervlakte; • inhoud.

1.3 Informatie- en communicatietechnologie

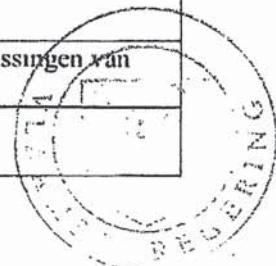
De cursist:	

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

ET AAV ICT 001	reageert gepast bij een virusmelding;
ET AAV ICT 002	gebruikt beveiligingsprogramma's;
ET AAV ICT 003	leeft regels inzake ICT-gebruik na in overeenstemming met ethische en deontologische regels.
ET AAV ICT 004	kan functioneren in een eenvoudige digitale leeromgeving;
ET AAV ICT 005	kan een ingebouwde helpfunctie gebruiken,
ET AAV ICT 006	kan datagehelen (tekst, foto, audio, video, programma's) downloaden,
ET AAV ICT 007	kan tekst-, cijfer-, beeld- of geluidsmateriaal in één document integreren;
ET AAV ICT 008	kan courante informatic- en communicatietechnologie en -software gebruiken;
ET AAV ICT 009	maakt back-ups;
ET AAV ICT 010	kan aangeven waarvoor databanktoepassingen gebruikt worden,
ET AAV ICT 011	kan met behulp van ICT informatie opzoeken, op zijn relevantie beoordelen, verwerken en bewaren,
ET AAV ICT 012	stelt een eenvoudig e-portfolio op;
ET AAV ICT 013	interpreteert de elementen van een beeldscherm;
ET AAV ICT 014	kan zich registreren;
ET AAV ICT 015	kan de procedure doorlopen voor pc-banking, digitale aankopen en reserveringen.
ET AAV ICT 016	kan ICT gebruiken om te communiceren;
ET AAV ICT 017	kan een ICT-toepassing voor een opdracht kiezen en gebruiken.
ET AAV ICT 018	kan bepalen welke virtuele diensten het meest geschikt zijn voor een bepaalde taak;
ET AAV CT 019	kan aangeven waarop hij moeten letten bij de aanschaf van een computer en andere frequent gebruikte hardware;
ET AAV ICT 020	kan het aanbod van verschillende providers onderscheiden en een bewuste keuze maken;
ET AAV ICT 021	kan budgettaire consequenties van ICT-keuzes inschatten;
ET AAV ICT 022	kan de mogelijkheden en de gevaren van commerciële toepassingen van het internet aangeven,
ET AAV ICT 023	gaat kritisch om met ICT-ontwikkelingen

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

1.4 Wetenschappen

	De cursist kan:
	Natuurwetenschappen
ET AAV WE 001	bij de mens de onderlinge samenhang tussen de verschillende lichaamsstelsels met voorbeelden illustreren;
ET AAV WE 002	bij de mens beschrijven hoe erfelijke kenmerken van generatie op generatie worden overgedragen;
ET AAV WE 003	bij de mens manieren aangeven om de voortplanting te regelen en om seksueel overdraagbare aandoeningen te voorkomen;
ET AAV WE 004	in een concreet voorbeeld aantonen wat een ecologisch evenwicht is, dat de mens natuur en milieu beïnvloedt, en dat daardoor ecologische evenwichten kunnen wijzigen;
ET AAV WE 005	voor de biologische evolutie aanwijzingen geven,
ET AAV WE 006	in concrete voorbeelden uit het dagelijkse leven aantonen dat energie in verschillende vormen kan voorkomen en omgezet kan worden in andere energievormen;
ET AAV WE 007	de bewegingen van aarde en maan en de waarneembare gevolgen ervan op aarde aantonen;
ET AAV WE 008	op een eenvoudige manier enkele fysisch-aardrijkskundige kenmerken van een bestudeerde regio verklaren;
	Onderzoekend leren
ET AAV WE 009	bij een eenvoudig onderzoek, de essentiële stappen van de natuurwetenschappelijke methode onderscheiden;
ET AAV WE 010	de mogelijkheden en beperkingen van wetenschappelijke experimenten en theorieën illustreren.

1.5 Maatschappij

	De cursist kan
ET AAV MA 001	in duurzaamheidvraagstukken de verwevenheid en wederzijdse beïnvloeding tussen economische, sociale en ecologische aspecten, techniek en beleid herkennen;
ET AAV MA 002	naar duurzame oplossingen zoeken om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren;
ET AAV MA 003	aangeven hoe hij kan deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving;
ET AAV MA 004	aantonen dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid;
ET AAV MA 005	de rol erkennen van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel;
ET AAV MA 006	de rol illustreren van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel;
ET AAV MA	de hoofdzaken van de federale Belgische staatsstructuur onderscheiden.

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemeen vorming van het secundair volwassenenonderwijs

007	
ET AAV MA 008	het samenleven in ons democratisch bestel toetsen aan het samenleven in andere regeringsvormen;
ET AAV MA 009	van Europese samenwerking, van het beleid en de instellingen van de Europese Unie de betekenis voor de eigen leefwereld toelichten;
ET AAV MA 010	het belang aantonen van internationale organisaties en instellingen;
ET AAV MA 011	met voorbeelden uitleggen hoe welvaart wordt gecreëerd en hoe een overheid inkomsten verwerft en aanwendt;
ET AAV MA 012	de eigen opvatting toetsen aan de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart;
ET AAV MA 013	kenmerken, mogelijke oorzaken en gevolgen van armoede aangeven;
ET AAV MA 014	een beroep doen op maatschappelijke diensten en instellingen;
ET AAV MA 015	gebruikmaken van de gepaste kanalen om zijn vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;
ET AAV MA 016	met voorbeelden het belang van ruimtelijke ordening illustreren.
ET AAV MA 017	in fundamentele maatschappelijke problemen, actualiteit, eigen ervaringen en opleidingselementen het verband aantonen tussen verleden, heden en toekomst;
ET AAV MA 018	een tijdband hanteren als historisch referentiekader voor belangrijke figuren, gebeurtenissen en periodes, voor opleidings- en andere informatie;
ET AAV MA 019	van fundamentele maatschappelijke problemen, actualiteit, eigen ervaringen en opleidingselementen het verband aantonen met geografische determinanten;
ET AAV MA 020	een atlas, een plattegrond en een kaart gebruiken.
ET AAV MA 021	gegevens over weer en klimaat van een gebied uit cijfers, grafische voorstellingen en kaarten aflezen en interpreteren

1.6 Cultuur

	De cursist kan:
ET AAV CU 001	de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen beschrijven.
ET AAV CU 002	beeld, muziek, beweging, drama of media gebruiken om zichzelf uit te drukken;
ET AAV CU 003	de impact van cultuur op denken, voelen en handelen herkennen.
ET AAV CU 004	zijn appreciatie voor cultureel erfgoed hier en elders uiten.
ET AAV CU 005	gepast omgaan met vooroordelen en stereotypering, met ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik, bij zichzelf en anderen;
ET AAV CU 006	kritisch omgaan met de invloed van de media op de beeldvorming;

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

ET AAV CU 007	constructief omgaan met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;
ET AAV CU 008	uit historische en actuele voorbeelden afleiden wat de invloed is van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie op het samenleven;
ET AAV CU 009	rekening houden met de situatie, opvattingen en emoties van anderen in het omgaan met elkaar.

1.7. Organisatie en samenwerking

	De cursist kan:
ET AAV SA 001	de essentie van een probleem omschrijven,
ET AAV SA 002	bij een probleem de beïnvloedende factoren achterhalen;
ET AAV SA 003	bij een probleem de beïnvloedende factoren volgens belangrijkheid rangschikken;
ET AAV SA 004	bij een probleem de relaties tussen de beïnvloedende factoren aangeven.
ET AAV SA 005	een probleem vanuit verschillende invalshoeken benaderen;
ET AAV SA 006	bij een probleem met de situatie, opvattingen en emoties van anderen rekening houden;
ET AAV SA 007	voor een probleemstelling de meest geschikte oplossingsstrategie kiezen;
ET AAV SA 008	een planning maken;
ET AAV SA 009	een planning uitvoeren;
ET AAV SA 010	de gevolgde strategie evalueren.
ET AAV SA 011	de gevolgde strategie bijsturen.
ET AAV SA 012	proces en product evalueren.
ET AAV SA 013	uit de evaluatie lessen trekken.
ET AAV SA 014	keuzes maken op basis van afwegingen;
ET AAV SA 015	bij een groepsopdracht met het oog op het te bereiken doel over de aanpak overleggen;
ET AAV SA 016	bij een groepsopdracht verschillende beslissingswijzen toepassen;
ET AAV SA 017	zich bij een in groep genomen beslissing constructief aansluiten;
ET AAV SA 018	de eigen taken van een groepsopdracht volgens afspraken uitvoeren;
ET AAV SA	actief bijdragen tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen.

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

019	
ET AAV SA 020	bij een groepsopdracht de eigen bijdrage en die van anderen, zowel aan het proces als aan het product, evalueren;
ET AAV SA 021	bij een groepsopdracht de eigen bijdrage aan het proces en aan het product bijsturen;
ET AAV SA 022	over een groepsopdracht communiceren;
ET AAV SA 023	de eigen sterke en zwakke punten verwoorden;
ET AAV SA 024	het groepsresultaat en de samenwerking bespreken.

1.8. Nederlands

	De cursist kan
	met het oog op doeltreffende communicatie
	LUISTEREN EN KIJKEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp - o meestal vertrouwd onderwerp, in toenemende mate ook minder vertrouwd - o concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties Formele teksten - o nieuwe thema's, ondersteund met beeldmateriaal of kern in steekwoorden - o koppeling van nieuwe informatie aan aanwezige kennis en ervaring - o enig achtergrondruis acceptabel - o non-verbaal gedrag niet alleen als ondersteuning - o ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte - o 10 tot 15 minuten ▪ meestal lage tot soms gemiddelde informatiedichtheid ▪ redundantie (herhalingen, omschrijvingen) Formele teksten ▪ heldere structuur met duidelijke opbouw en indeling, aangegeven met frequente signaal- en verbindingswoorden ▪ meestal één hoofdgedachte per zin ▪ ook zinnen met meer bepalingen of samengesteld uit twee of meer eenvoudige zinnen. Weinig passieve zinnen
	Woordenschat en taalvariëteit o Standaardnederlands

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	- o frequente voegwoorden en vaste woordcombinaties - o regelmatig voorkomend formeel taalgebruik
	Uitspraak, articulatie en intonatie - o duidelijke uitspraak - o een accent dat de verstaanbaarheid niet aantast, is acceptabel.
	Tempo en vlotheid o normaal tempo
ET AAV NL 001	op structurend niveau luisteren naar helder gebrachte uiteenzettingen over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 002	op beoordelend niveau luisteren naar informatieve, argumentatieve en narratieve teksten en prescriptieve teksten.
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 003	• zich oriënteren op aspecten van de luistertaak: doel, teksttype en eigen kennis; • zijn manier van luisteren afstemmen op het luisterdoel. • tijdens het luisteren zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: - o hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; - o zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt. - o zeggen dat hij iets niet begrijpt en vragen wat iets betekent; - o gebruikmaken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst. - o vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; - o de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - o de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context, - o relevante informatie in kernwoorden noteren; • het resultaat beoordelen in het licht van het luisterdoel; • het resultaat bijstellen.
	LEZEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp - o zowel vertrouwde onderwerpen als minder vertrouwde onderwerpen - o concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties - o met en zonder visuele ondersteuning - o ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte - o bij verwerken van tekst, twee of drie pagina's, anders, onder andere bij het zoeken naar informatie: de lengte is minder belangrijk - o gemiddelde zinslengte vijftien woorden per zin - o lage tot gemiddelde informatiedichtheid - o ook redundantie (herhalingen, omschrijvingen) - o meestal één hoofdgedachte per zin

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	- o zinnen met meer bepalingen of samengesteld uit een of meer eenvoudige zinnen. Beperkt aantal relatieve bijzinnen. Meer actieve dan passieve zinnen - o heldere structuur met duidelijke opbouw en indeling, aangegeven met duidelijke signaal- en verbindingswoorden - o vooral frequente voegwoorden en verbindingswoorden
	Woordenschat en taalvariëteit o soms minder frequente woorden, beeldspraak, formeel taalgebruik en abstracte woorden
ET AAV NL 004	op beoordelend niveau studieteksten lezen over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 005	op structurerend niveau helder geschreven formulieren, administratieve teksten en instructies lezen;
ET AAV NL 006	op beoordelend niveau informatieve, argumentatieve, narratieve en prescriptieve teksten lezen;
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 007	• zich oriënteren op aspecten van de leestaak: doel, teksttype en eigen kennis; • zijn manier van lezen afstemmen op het leesdoel; • tijdens het lezen zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder - o hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; - o zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles begrijpt; - o onduidelijke passages herlezen; - o gebruikmaken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; - o digitale en niet-digitale hulphbronnen en gegevensbestanden raadplegen; - o de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; - o de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden en uitdrukkingen afleiden uit de context; - o relevante informatie aanduiden; • het resultaat beoordelen in het licht van het leesdoel; • het resultaat bijstellen
	SPREKEN
	in teksten met de volgende kenmerken
	Onderwerp o vertrouwde onderwerpen
	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante taalgebruikssituaties - o ondersteund door tekst- en beeldmateriaal - o nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring - o aangepast non-verbaal gedrag - o weinig achtergrondruis

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	Structuur, samenhang en lengte - o samenhangende opsomming met aandacht voor hoofd- en bijzaken - o eenvoudige zinnen, verbonden met frequente voegwoorden en verbindingswoorden - o lage informatiedichtheid - o korte spreektaak, qua duur afgestemd op doel
	Woordenschat en taalvariëteit - o Standaardnederlands - o ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen - o omschrijvingen staan duidelijkheid niet in de weg - o taalregister afgestemd op doel en publiek - o goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
	Uitspraak, articulatie en intonatie o goed verstaanbaar, ondanks eventueel accent en een verkeerd uitgesproken woord
	Tempo en vlotheid - o rustig tempo - o spreekpauzes mogelijk
ET AAV NL 008	op structurerend niveau instructies geven;
ET AAV NL 009	op structurerend niveau een verhaal vertellen;
ET AAV NL 010	op structurerend niveau verslag uithangen van een gebeurtenis.
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 011	• zich oriënteren op aspecten van de spreektaak: doel, teksttype, eigen kennis en luisteraar, • zijn manier van spreken afstemmen op het spreekdoel en de luisteraar; • tijdens het lezen zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: - o zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles even goed kan uitdrukken; - o een spreekplan opstellen, - o gebruikmaken van non-verbaal gedrag; - o gebruikmaken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; - o ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen, - o digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; - o bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren; • het resultaat beoordelen in het licht van het leesdoel, • het resultaat bijstellen
	MONDELINGE INTERACTIE

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp - o vertrouwde en in toenemende mate minder vertrouwde onderwerpen - o concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie - o voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties - o nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring - o aangepast non-verbaal gedrag - o weinig achtergrondruis - o ook digitale teksten
	Structuur, samenhang en lengte - o samenhang met aandacht voor hoofd- en bijzaken - o eenvoudige zinnen, verbonden met juiste voegwoorden en verbindingswoorden - o lage informatiedichtheid - o vrij kort gesprek, qua duur afgestemd op doel
	Woordenschat en taalvariëteit - o Standaardnederlands - o ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen - o omschrijvingen zonder gevolg voor verstaanbaarheid - o taalregister, afgestemd op doel en publiek - o goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
	Uitspraak, articulatie en intonatie o goed verstaanbaar, ondanks eventueel accent en een verkeerd uitgesproken woord
	Tempo en vlotheid o normaal tempo
ET AAV NL 012	op structurerend niveau vragen stellen en beantwoorden over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 013	op structurerend niveau een sollicitatiegesprek voeren;
ET AAV NL 014	op beoordelend niveau inlichtingen vragen en aanvragen doen, klachten en bezwaren formuleren;
ET AAV NL 015	op beoordelend niveau gevoelens en persoonlijke ervaringen uitdrukken en beantwoorden;
ET AAV NL 016	op beoordelend niveau informatie uitwisselen, standpunten en meningen uitdrukken en beantwoorden.
	STRATEGIEËN
ET AAV NL 017	• zich oriënteren op aspecten van de mondelinge interactietaak: doel, teksttype, eigen kennis en gesprekspartner; • zijn manier van communiceren afstemmen op het doel en de gesprekspartner. • tijdens de interactie zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: - o hypothesen vormen of bijstellen over de inhoud en de bedoeling van de gesprekspartner; - o zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	begrijpt of goed kan uitdrukken; ○ gebruikmaken van non-verbaal gedrag; ○ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ○ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ○ zelf iets in eenvoudige taal herformuleren om wederzijds begrip na te gaan; ○ eenvoudige technieken toepassen om een gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. • het resultaat beoordelen in het licht van het eigen doel en het doel van de gesprekspartner; • het resultaat bijstellen.
	SCHRIJVEN
	in teksten met de volgende kenmerken:
	Onderwerp ○ meestal vertrouwde, in toenemende mate ook minder vertrouwde onderwerpen ○ concreet en abstract
	Taalgebruikssituatie ○ voor de cursist relevante formele en informele taalgebruikssituaties ○ beeld- en tekstmateriaal als ondersteuning of als illustratie mogelijk ○ nieuwe informatie, gekoppeld aan aanwezige kennis en ervaring
	Structuur, samenhang en lengte ○ opbouw met begin, midden en slot met ondersteunende lay-out ○ samenhangende opsomming met aandacht voor hoofd- en bijzaken ○ inhoudelijke verbanden en alinea's, aangegeven met frequente voeg- en verbindingswoorden ○ korte schrijfstuk, qua lengte en vorm afgestemd op het doel
	Woordenschat en taalvariëteit ○ Standaardnederlands ○ ook woordherhalingen bij gebrek aan synoniemen ○ omschrijvingen zonder gevolg voor verstaanbaarheid ○ taalregister, afgestemd op doel en publiek ○ goede grammaticale beheersing, wel fouten mogelijk zonder gevolg voor verstaanbaarheid
ET AAV NL 018	op structurerend niveau schema's maken van gelezen en beluisterde informatie over een voor hem bestemd leerstofonderdeel;
ET AAV NL 019	op beoordelend niveau volgens een vastgestelde standaard verslagen maken.
ET AAV NL 020	op structurerend niveau instructies geven;
ET AAV NL 021	op structurerend niveau een samenvatting maken;
ET AAV NL 022	op beoordelend niveau sollicitatieformulieren invullen, sollicitatiebrieven of -mails en andere zakelijke brieven of mails schrijven.
ET AAV NL 023	op beoordelend niveau informatieve en argumentatieve teksten schrijven.
	STRATEGIEËN

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

BC AAV NL 024	• zich oriënteren op aspecten van de schrijftaak: doel, teksttype, eigen kennis en lezer; • zijn manier van schrijven afstemmen op het schrijfdoel en de lezer. • tijdens het schrijven zijn aandacht behouden voor het bereiken van het doel, waaronder: ○ zich blijven concentreren ondanks het feit dat hij niet alles kan uitdrukken; ○ een schrijfplan opstellen; ○ van een model gebruikmaken; ○ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ○ een passende lay-out gebruiken; ○ de eigen tekst nakijken; ○ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren en redigeren; ○ met de belangrijkste conventies van geschreven taal rekening houden; • het resultaat beoordelen in het licht van het schrijfdoel; • het resultaat bijstellen.
	LITERATUUR
ET AAV NL 025	tekstervarend lezen;
ET AAV NL 026	kort de eigen tekstkeuzes en leeservaringen toelichten.
	TAALBESCHOUWING
ET AAV NL 027	Taalgebruik Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist in een ruim gamma van voor hem relevante taalgebruikssituaties bewust reflecteren op de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, effect, situatie, kanaal Hij kan daarbij de volgende verschijnselen herkennen en onderzoeken: ▪ Standaardnederlands en andere standaardtalen, ▪ nationale, regionale, sociale en situationele taalvariaties, ▪ in onze samenleving voorkomende talen, ▪ normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal; ▪ taalhandelingen, zoals beweren, meedelen, beloven, om informatie vragen, verzoeken, dreigen, waarschuwen, groeten, bedanken; ▪ taalgedragsconventies, ▪ de gevolgen van zijn taalgedrag voor anderen en zichzelf, ▪ talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving,
ET AAV NL 028	Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist op zijn niveau in allerlei taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Hij kan de volgende verschijnselen herkennen en onderzoeken • verbanden tussen tekstdelen: alinea-zin, inleiding-midden-slot, • structuuraanduiders: verbindingswoorden, signaalwoorden, verwijswaarden, • betekenisrelaties: middel-doel, chronologische relatie, oorzaak-gevolg, voordelen-nadelen, voor-tegen; • status van een uitspraak: feit-mening.

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

ET AAV NL 029	Taalsysteem Met het oog op doeltreffende communicatie kan de cursist op zijn niveau in voor hem relevante taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem met betrekking tot: ▪ klanken, woorden, zinnen, teksten, ▪ spellingvormen, ▪ betekenissen																																																																				
ET AAV NL 030	Strategieën De cursist kan op zijn niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën.																																																																				
ET AAV NL 31	Begrippen en termen De cursist kan bij alle eindtermen Nederlands de bijbehorende taalbeschouwelijke begrippen en termen uit de tweede kolom gebruiken, namelijk. <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">hoofdcategorie 1 - eindtermen AAV</th> </tr> <tr> <th colspan="2">1 fonologisch domein - klanken</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>klank</td><td>klank</td></tr> <tr><td></td><td>klinker</td></tr> <tr><td></td><td>medeklinker</td></tr> <tr><td></td><td>rijm</td></tr> <tr><td></td><td>uitspraak</td></tr> <tr><td></td><td>intonatie</td></tr> <tr> <th colspan="2">2 orthografisch domein - spellingvormen</th> </tr> <tr><td>alfabet</td><td>alfabet</td></tr> <tr><td></td><td>letter</td></tr> <tr><td></td><td>klinker</td></tr> <tr><td></td><td>medeklinker</td></tr> <tr><td></td><td>eindletter</td></tr> <tr><td></td><td>hoofdletter</td></tr> <tr><td></td><td>kleine letter</td></tr> <tr><td>diakritische tekens</td><td>koppelteken</td></tr> <tr><td></td><td>apostrof</td></tr> <tr><td></td><td>trema</td></tr> <tr><td>uitspraaktekens</td><td>accent</td></tr> <tr><td>leestekens</td><td>leesteken</td></tr> <tr><td></td><td>punt</td></tr> <tr><td></td><td>vraagteken</td></tr> <tr><td></td><td>uitroepteken</td></tr> <tr><td></td><td>komma</td></tr> <tr><td></td><td>dubbele punt</td></tr> <tr><td></td><td>spatie</td></tr> <tr><td></td><td>aanhalingsteken</td></tr> <tr><td>afkortingen</td><td>afkorting</td></tr> <tr> <th colspan="2">3 morfologisch domein - woorden</th> </tr> <tr><td>woord</td><td>woord</td></tr> <tr><td></td><td>grondwoord</td></tr> <tr><td>woordvorming</td><td>samenstelling</td></tr> <tr><td></td><td>afleiding</td></tr> </tbody> </table>	hoofdcategorie 1 - eindtermen AAV		1 fonologisch domein - klanken		klank	klank		klinker		medeklinker		rijm		uitspraak		intonatie	2 orthografisch domein - spellingvormen		alfabet	alfabet		letter		klinker		medeklinker		eindletter		hoofdletter		kleine letter	diakritische tekens	koppelteken		apostrof		trema	uitspraaktekens	accent	leestekens	leesteken		punt		vraagteken		uitroepteken		komma		dubbele punt		spatie		aanhalingsteken	afkortingen	afkorting	3 morfologisch domein - woorden		woord	woord		grondwoord	woordvorming	samenstelling		afleiding
hoofdcategorie 1 - eindtermen AAV																																																																					
1 fonologisch domein - klanken																																																																					
klank	klank																																																																				
	klinker																																																																				
	medeklinker																																																																				
	rijm																																																																				
	uitspraak																																																																				
	intonatie																																																																				
2 orthografisch domein - spellingvormen																																																																					
alfabet	alfabet																																																																				
	letter																																																																				
	klinker																																																																				
	medeklinker																																																																				
	eindletter																																																																				
	hoofdletter																																																																				
	kleine letter																																																																				
diakritische tekens	koppelteken																																																																				
	apostrof																																																																				
	trema																																																																				
uitspraaktekens	accent																																																																				
leestekens	leesteken																																																																				
	punt																																																																				
	vraagteken																																																																				
	uitroepteken																																																																				
	komma																																																																				
	dubbele punt																																																																				
	spatie																																																																				
	aanhalingsteken																																																																				
afkortingen	afkorting																																																																				
3 morfologisch domein - woorden																																																																					
woord	woord																																																																				
	grondwoord																																																																				
woordvorming	samenstelling																																																																				
	afleiding																																																																				

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

affix	voorvoegsel
	achtervoegsel
woordsoort	-
zelfstandig naamwoord	zelfstandig naamwoord
	eigenaam
	verkleinwoord
getal	getal
	enkelvoud
	meervoud
genus	mannelijk
	vrouwelijk
	onzijdig
lidwoord	lidwoord
	bepaald lidwoord
	onbepaald lidwoord
bijvoeglijk naamwoord	bijvoeglijk naamwoord
werkwoord	werkwoord
werkwoordvormen	stam
	uitgang
vervoegde vormen	persoonsvorm
	persoon
	eerste persoon (ik - wij)
	tweede persoon (jij - jullie)
	derde persoon (hij, zij, het - zij)
	enkelvoud
	meervoud
niet-vervoegde vormen	infinitief
	voltooid deelwoord
tempus	tijd
	tegenwoordige tijd
	verleden tijd
	toekomende tijd
	onvoltoorde tijd
	voltoorde tijd
werkwoordsoorten	hulpwerkwoord
voornaamwoord	voornaamwoord
	persoonlijk voornaamwoord
	bezittelijk voornaamwoord
	aanwijzend voornaamwoord
	vragend voornaamwoord
voorzetsel	voorzetsel
telwoord	telwoord
4 syntactisch domein - zinnen	
zin	zin
zinsdeel	zinsdeel
	onderwerp
	persoonsvorm

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

	lijdend voorwerp (enkel aan de hand van prototypische zinnen omwille van Frans)
	meewerkend voorwerp (enkel aan de hand van prototypische zinnen omwille van Frans)
woordgroep	woordgroep
5 semantisch domein - betekenissen	
beteekenisrelaties	synoniem
	homoniem
	letterlijk
	figuurlijk
metaforisch taalgebruik	spreekwoord
	uitdrukking
6 tekstueel domein - teksten	
tekst	tekst
tekstsoort	fictie
	non-fictie
	context
tekstopbouw	inleiding
	midden
	slot
	hoofdstuk
	alinea
	regel
	kopje
	titel
	bladzijde
structuuraanduiders	signaalwoord
(materiële) vormgeving	lay-out
	cursief
	vetjes
	inhoudsopgave
status van uitspraken	feit
	mening
7 pragmatisch domein - taalgebruik	
factoren in de communicatiesituatie	zender
	spreekker
	schrijver
	ontvanger
	luisteraar
	lezer
	boodschap
	bedoeling
	situatie
	effect
	kanaal

20 JAN. 2012

Bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

Sociolinguïstisch domein - taalgebruik	
taal	Nederlands
	Frans
	Duits
	Engels
taalvariëteiten	Standaardnederlands

20 JAN. 2012

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van ... tot aanpassing van de eindtermen voor de opleiding Aanvullende Algemene Vorming van het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs

Voor de minister-president van de Vlaamse Regering,
De Vlaamse minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding,

Ingrid LIETEN

De Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel,

Pascale SMET

